

Răspunderea juridică a magistraților din Republica Moldova și România

Ion TIPA,
doctor în drept, conferențiar universitar interimar,
Academia de Administrare Publică

SUMMARY

The legal regulation regarding the legal liability of magistrates currently represents an innate desideratum of any democratic state. The legal liability of magistrates comes in different forms, as seen in laws both specifying their statute and also qualifying corresponding liability actions and ways of assessing them. This article rediscovers various aspects of legal regulation provided by the legislation of the Republic of Moldova on the legal liability of magistrates and also presents the author's position on this issue.

Conceptul juridic cel mai mediatizat al timpurilor este răspunderea juridică, ca un instrument de bază al dreptului, instituție complexă și mijloc de apreciere a comportamentelor indivizilor în general. Într-o altă opinie, răspunderea juridică este un fenomen mobil, evolutiv, strâns legat și dependent de transformările care au loc în viața social-economică a omului. [18, p. 9] Răspunderea juridică ca fenomen și mijloc de apreciere a comportamentelor raportat la calitatea de magistrat reprezintă un subiect destul de actual. Acesta suscită un șir de discuții pe marginea necesității prezenței unor proceduri adecvate în ce privește tragerea la răspundere juridică a magistraților în coraport cu asigurarea independenței lor.

În majoritatea prevederilor constituțiilor statelor lumii, se stabilește că justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești. Astfel, sarcina realizării dreptății ține de instanțele de judecată. În cadrul instanțelor respective activează magistrații, ce examinează cauzele legate de încălcarea drepturilor și libertăților tuturor. Activitatea magistraților a fost mereu în vizorul societății, deoarece reprezintă în sine realizarea actului de justiție.

Desigur, judecătorii au sarcina de a decide în privința încălcării drepturilor și libertăților tuturor prin sancționarea pentru încălcarea acestora. Pentru aceasta magistratul are nevoie în activitatea sa de independență, însă coroborată cu responsabilitatea și răspunderea pentru activitatea pe care o face. Toate garanțiile acordate magistraților nu trebuie să înlăture răspunderea acestora, iar răspunderea magistraților nu trebuie să știrbească din independența lor. Realizarea acestui deziderat de către un stat determină aprecierea acestuia ca stat de drept.

Cu toate că reglementările legale în Republica Moldova (RM) prevăd mecanisme de coroborare între independența judecătorului și responsabilitatea și răspunderea judecătorului, ne întâlnim cu un număr mare de hotărâri de condamnare a RM la C.E.D.O., iar, în final, obținem ca consecință o altă problemă a imposibilității executării acestora. În mare parte, aceasta se datorează și prevederilor evazive cu privire la răspunderea magistraților (judecătorilor). Susținem pe deplin, că situația actuală din cadrul sistemului judecătoresc este influențată politic, iar acesta se poate reduce doar sub bagheta modificărilor legale.

Problema recuperării prejudiciilor cauzate de judecători există, deoarece aceasta îngreunează povara fiscală asupra cetățenilor RM. Procedura tragerii la răspundere a judecătorilor este de multe ori anevoioasă, implică timp îndelungat, dezbateri de culise, interese, dar și imperfecțiuni ale prevederilor legale. Toate acestea urmează a fi înlăturate prin aplicarea instantanee și justă a legislației în vigoare fără nicio excepție sau derogare.

În activitatea lor, magistrații trebuie să respecte legea și codul de etică al judecătorului, ce stabilește standardele de conduită ale acestuia, conforme cu responsabilitățile, onoarea și demnitatea profesiei sale. Respectarea normelor cuprinse în codul de etică al magistratului constituie un criteriu pentru evaluarea eficacității, calității și integrității profesionale a judecătorului. Evaluarea respectării standardelor de conduită prescrise în codul de etică al magistratului este efectuată de Consiliul Superior al Magistraturii în conformitate cu legea. În cazul încălcării prevederilor legale, a codului de etică al judecătorului, acesta din urmă urmează a fi tras la răspundere, după caz, disciplinară, civilă sau penală.

Pentru a elucida momentele importante cu privire la răspunderea juridică a magistraților, mai întâi trebuie să menționăm că răspunderea juridică este o componentă a răspunderii sociale. Răspunderea socială se referă la comportamentul pe care îl aleg membrii societății, în multiplele variante posibile, în cadrul determinismului social, raportat la interesele generale ale societății și cerințele obiective ale dezvoltării sociale. Răspunderea socială există numai prin una din formele sale precum: răspunderea politică, morală, etică, juridică etc. Spre deosebire de alte forme ale răspunderii, răspunderea juridică se referă la obligația de a răspunde pentru încălcarea normelor de drept, iar dacă ne referim la răspunderea juridică a magistraților, atunci aceasta re-

zultă din încălcarea de către ei a prevederilor legale de fapt care ghidează întreaga activitate a lor. Prima fază a răspunderii juridice a magistraților începe din momentul comiterii faptei ilegale și se prelungește până la depistarea acesteia de către membrii colegiului disciplinar sau organele procuraturii, dar nu exclude și autodenunțul magistratului despre fapta ilegală comisă. Faza a doua începe din momentul depistării autorului faptei ilicite și se finalizează cu intrarea în vigoare a actului de aplicare a dreptului, prin care se confirmă vinovăția magistratului pentru ilegalitatea comisă. Faza respectivă se caracterizează prin calificarea faptei comise, se apreciază probele obținute în urma cercetării, se raportează la normele juridice existente și se stabilește dacă există sau nu actul ilegal. Magistratul poate fi suspendat la faza respectivă din funcție, în cazul ridicării imunității de magistrat se poate supune măsurilor procesuale de constrângere etc. A treia fază este cea legată de realizarea răspunderii juridice în privința magistratului ce a săvârșit ilegalitatea. Această fază începe cu intrarea în vigoare a actului juridic de aplicare a dreptului. Astfel, realizarea în cauză se caracterizează prin acțiunile organelor împuternicite de a exercita influența care este prevăzută în actul de aplicare a dreptului. Astfel, în acest caz vorbim și de aplicarea sancțiunilor față de magistratul care a săvârșit ilegalitatea, la etapa actuală urmează ca sancțiunile aplicate față de magistrat să-și atingă scopul, iar odată cu executarea sancțiunii se finalizează procesul de răspundere juridică a magistraților.

Scopul pe care trebuie să-l urmărească răspunderea juridică a magistraților este legat de prevenirea generală și specială a faptelor ilicite săvârșite de magistrați. Desigur că scopul răspunderii juridice a magistraților este determinat de natura faptei ilicite și de consecințele care survin în urma săvârșirii ei. Este regretabil când magistrații ajung pe banca acuzaților sau răspund, în

general, în fața justiției, desigur că aceasta este o lovitură serioasă adusă imaginii autorității judecătorești, în general, a imaginii integrității judecătorului și a modului de funcționare a instanțelor judecătorești. Din aceste considerente, elaborarea standardelor legale care ar face să fie clare condițiile de selecție a candidaților la funcția de magistrat, a garanțiilor sociale pe care trebuie să le aibă magistrații, a regulilor inspecției judecătorești și a condițiilor în care activează un magistrat sunt necesare și au o argumentare temeinică.

Pentru a putea vorbi despre răspunderea juridică a magistraților, este necesar să se identifice două aspecte de bază și anume: identificarea noțiunii și categoriilor de magistrați, potrivit actelor normative în vigoare și a modalităților răspunderii juridice ce se pot realiza în privința acestora. Astfel, dacă ne referim la identificarea noțiunii de magistrat, atunci, potrivit prevederilor art. (3) al Legii cu privire la statutul judecătorului, au calitatea de magistrat și fac parte din corpul magistraților judecătorii de la toate instanțele judecătorești din țară și de la instanțele judecătorești internaționale. [1] În Constituția Republicii Moldova nu se stabilește exact și nu este definită noțiunea de magistrat, iar actele normative interne ale RM nu prevăd un spectru mai mare al subiecților care s-ar identifica ca magistrat decât doar cei nominalizați mai sus prin legea cu privire la statutul judecătorului. În cazul României subiecții ce au calitatea de magistrat reprezintă un spectru mai mare. Astfel, art. (2) al Legii nr. 303/2004 [2] statuează asupra noțiunii de magistrat și anume judecătorii, procurorii și magistrații-asistenți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție au calitatea de magistrat și fac parte din corpul magistraților. Astfel, este bine a nu confunda conținutul noțiunii de magistrat în RM cu cel de magistrat în România. În ce privește modalitățile răspunderii juridice ce se pot realiza în privința magistraților care au comis ilegalități,

menționăm că acestea pot fi următoarele: răspunderea penală, civilă și patrimonială, disciplinară și administrativă a magistraților. Legea cu privire la persoanele cu funcție de demnitate publică, [3] prin care este statuat că magistrații (judecătorii) sunt persoane cu funcție de demnitate publică și răspund potrivit prevederilor art. 22 al legii menționate pentru încălcările comise în exercitarea mandatului disciplinar, civil, administrativ sau penal în condițiile legii.

Răspunderea penală a magistraților reprezintă una din formele cele mai grave ale răspunderii juridice. Astfel, în cazul în care judecătorul comite o infracțiune, acesta va purta aceeași răspundere ca și restul cetățenilor, conform principiului egalității tuturor în fața legii. Unica excepție în privința judecătorilor, care reiese din principiul inviolabilității acestora, este că urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită numai de către Procurorul General cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii. De asemenea, judecătorul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat sau tras la răspundere penală fără acordul CSM și al Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, al Parlamentului. Toate aceste prevederi legale au intenția de a respecta drepturile ce reies din statutul de judecător, însă nici într-un caz nu înlătură răspunderea judecătorului pentru infracțiunea pe care a comis-o. Avizul nr. 3 (2002) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (C.C.J.E.) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei asupra principiilor și regulilor privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțialității stabilește că „răspunderea penală nu trebuie să se aplice judecătorilor pentru greșeli neintenționate în exercițiul funcțiunii.” [4]

Răspunderea penală este definită în literatura de specialitate ca fiind „raportul juridic penal de constrângere a statului,

ca urmare a săvârșirii infracțiunii, pe de o parte, și infractor, pe de altă parte, conștând în „dreptul statului, ca reprezentant al societății, de a trage la răspundere pe infractor, precum și obligația infractorului de a răspunde pentru fapta sa și de a se supune sancțiunii aplicate, în vederea restabilirii ordinii de drept și restaurării autorității legii.” [5, p. 404-405] Desigur că această formă de răspundere este aplicabilă și magistraților, mai ales dacă privim aceasta prin intermediul principiului legalității și al egalității în fața legii. Totodată, susținem că acuzațiile aduse unor magistrați de producerea unor infracțiuni reprezintă un moment foarte neordinar și grav, deoarece imaginea integrității și respectului față de lege din partea magistraților, iar ulterior și al îndeplinirii justiției, în general, suferă foarte mult. În societate există mai multe păreri, că în astfel de cazuri ar trebui să existe careva derogări de la lege în ceea ce privește cercetarea și judecarea faptelor penale săvârșite de magistrați. Nu suntem de acord cu aceasta, deși susținem că ar trebui să existe o procedură clară în ceea ce privește procedura suspendării din funcție și modul de ridicare a imunității precum deferirea magistratului justiției pentru examinarea cazului în vederea stabilirii adevărului și justiției în general. Potrivit Avizului nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni, [6] magistrații în momentul în care comit anumite fapte care constituie infracțiuni, aceștia nu pot solicita imunitate față de punerea sub acuzare pentru fapte de natură penală ori față de aplicarea pedepselor corespunzătoare. În același timp, pentru situațiile de abateri, care survin în timpul îndeplinirii îndatoririlor oficiale care le revin, magistrații nu ar trebui să fie ținuti răspunzători penal și să fie supuși unor amenzi penale sau unor pedepse privative de libertate în cazul în care, de exemplu, o persoană acuzată primește o pedeapsă privativă de libertate prea îndelungată. Totodată, jude-

cătorii necesită a fi protejați și de plângerile neîntemeiate ale unor indivizi ce doresc să știrbească intenționat imaginea acestora sau a căror temeinicie este foarte șubredă sau probarea certă este, practic, imposibilă. Răspunderii penale urmează a fi supuși magistrații pentru fapte penale săvârșite cu vinovăție pentru încălcarea responsabilităților ce le revin, deși ei nu pot fi făcuți răspunzători pentru erorile neintenționate comise în exercitarea mandatului de judecător. Judecătorii, potrivit prevederilor art. 19 al Legii privind statutul judecătorului, ei nu pot fi reținuți, supuși aducerii silite, arestați, percheziționați, fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Acest acord nu este necesar în cazul infracțiunii flagrante sau în cazul săvârșirii de către judecători a infracțiunilor prevăzute de art. 324 (corupere pasivă) și art. 326 (trafic de influență) ale Codului Penal al Republicii Moldova. [13] Urmărirea penală împotriva judecătorului poate fi pornită de către Procurorul General al RM, cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii RM, în condițiile codului de procedură penală. În cazul săvârșirii de către judecător a infracțiunilor specificate la art. 324 și art. 326 Cod Penal al RM, acordul Consiliului Superior al Magistraturii, pentru pornirea urmăririi penale nu este necesar. Totodată, în cazul în care se demonstrează printr-o hotărâre de condamnare definitivă și irevocabilă faptul săvârșirii infracțiunilor prevăzute de art. 324 și 326 Cod Penal al RM de către un judecător, aceasta determină consecințe juridice pentru cauza care a fost judecată de acesta sau de judecătorul asupra căruia s-a făcut trafic de influență. Aceste consecințe, reieșind din prevederile art. 394, lit. (d) din Codul de Procedură al RM, se referă la revizuirea hotărârii adoptate.

Răspunderea penală a magistraților din România reiese din prevederile art. 94 din Legea nr. 303/2004. [2] Potrivit prevederilor art. 95 al Legii nr. 303/2004, judecătorii, procurorii și magistrații-asistenți pot fi per-

cheziționați, reținuți sau arestați preventiv numai cu încuviințarea Secțiilor Consiliului Superior al Magistraturii, cu excepția situației de infracțiune flagrantă, când Consiliul Superior al Magistraturii este doar informat de îndată de organul care a dispus reținerea sau percheziția. De asemenea, este reglementată posibilitatea punerii în mișcare a acțiunii penale împotriva magistratului, fapt ce conduce la suspendarea sa din funcție în condițiile art. 62, alin. (1), lit. a) din aceeași lege. Printre cazurile de eliberare din funcție, art. 65, alin. (1), lit. f) enumeră pe cel al condamnării definitive a judecătorului sau procurorului pentru săvârșirea unei infracțiuni.

În Republica Moldova, un judecător mai poate fi condamnat și pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 307 CP al RM. [7] Potrivit prevederilor art. 307 CP al RM, un judecător poate fi pedepsit pentru adoptarea cu bună știință a unei hotărâri, sentințe, decizii sau încheieri contrar legii. De asemenea, există garanții procedurale împotriva urmărilor penale abuzive. Un dosar penal, chiar pentru fapte care nu au legătură cu exercitarea funcției de demnitar al judecătorului, poate fi intentat numai de către Procurorul General cu acordul Consiliului Superior al Magistraturii RM.

Atât legislația României, cât și cea a RM, conțin anumite derogări de la dreptul comun în procedura cercetării și judecării faptelor penale săvârșite de magistrați. Acestea se referă la avizul prealabil obligatoriu, necesar organelor de urmărire penală în desfășurarea anumitor activități procesuale față de magistrați, precum și la competența parchetelor și instanțelor, de cercetare și soluționare a cauzelor privind magistrații. Expertul Giacomo Omberto (judecător la Curtea din Torino, Italia, secretar general-adjunct al Asociației internaționale a Judecătorilor) a precizat că o astfel de garanție pentru independența judecătorilor este necunoscută tradiției occidentale europene, judecătorii fiind

responsabili de acțiunile lor privind principiile dreptului penal și ale dreptului civil exact ca oricare alt cetățean. Dând exemple, în acest sens, state precum Franța, Spania sau Germania, expertul a remarcat totuși că o astfel de garanție existentă în anumite țări și caracterizează democrațiile tinere, în care principiul independenței judiciare nu este, deocamdată, bine stabilit. Deși legislația românească folosește termenul de „încuviințare,” iar legislația moldovenească - pe cel de „acord”, în realitate este vorba despre același lucru, respectiv, de avizul obligatoriu al Consiliului Superior al Magistraturii, în această privință neexistând nicio deosebire. [8, p. 30-31]

În practica Curții Constituționale a României s-a considerat că avizul are natura juridică a unui act-condiție pentru percheziționare, reținere sau arestare preventivă și reprezintă o garanție legală a consolidării principiului constituțional al imparțialității magistraților, un mijloc de apărare a prestigiului magistraturii împotriva unor acțiuni nejustificate sau abuzive ale organelor de urmărire penală. [9]

Existența unei proceduri speciale pentru angajarea răspunderii penale a judecătorilor constituie o garanție pentru asigurarea independenței judecătorești și este larg acceptată ideea potrivit căreia această procedură trebuie supusă unor formalități sporite. Însă aceste formalități nu trebuie să reprezinte obstacole sau modalități de obstrucționare. Scopul avizului prealabil fiind excluderea oricărui risc de hărțuire a judecătorului. [8, p. 31] În documentele europene se stabilește clar că judecătorii nu trebuie să fie anchetați decât cu autorizarea unei autorități judiciare competente, [10] iar în situația în care au făcut uz arbitrar de atribuțiile lor urmează a fi trași la răspundere și pe teritoriile statelor-membre ale Consiliului Europei, nicio imunitate de urmărire penală neputând fi invocată în acest sens. [6]

În concluzie, considerăm că angajarea răspunderii penale a judecătorului cu

acordul prealabil al Consiliului Superior al Magistraturii reprezintă o măsură de garanție asupra cererilor nefondate sau a celor neîntemeiate cu privire la acțiunea penală.

În ce privește răspunderea contravențională a magistraților, menționăm că prevederile legii cu privire la statutul judecătorului nu prevede ceva specific în acest sens, dar stabilește în alin. (5), art. 19, că judecătorul nu poate fi reținut, supus aducerii silite, arestat, percheziționat fără acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Totodată, legea privind statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică (judecătorul fiind persoană cu funcție de demnitate publică) determină în art. 23 posibilitatea tragerii la răspundere administrativă (contravențională) a acestuia, deși legiuitorul nu prevede în Legea cu privire la statutul judecătorului o astfel de posibilitate. Presupunem că judecătorul, dacă ar săvârși o contravenție, teoretic poate fi sancționat, deși, practic, e mai greu să se întâmple acest lucru, decât doar în cazul în care a săvârșit o contravenție aflându-se la volanul automobilului, iar videocamera a fixat această încălcare. Problemele legate de tragerea la răspundere contravențională a unui judecător, în cazul acesta vor fi legate de acordul acestuia de a participa la procedura contravențională, reieșind din aceea că judecătorul nu poate fi nici reținut, nici adus silit la organele de drept, nici arestat și nici percheziționat, decât în cazurile strict prevăzute de lege, iar pentru cazurile contravenționale legiuitorul nu a prevăzut expres aplicarea acestor măsuri. În același timp, chiar dacă și admitem o posibilă tragere la răspundere contravențională a judecătorului când este acordul benevol al acestuia de a participa la procedura contravențională sau în cazul în care săvârșește o contravenție aflându-se la volanul automobilului, iar videocamera a fixat aceasta încălcare, sancțiunea contravențională maximă va putea

fi amenda și privarea de a conduce mijlocul de transport, iar nicidecum arestul, deoarece pentru cea din urmă sancțiune este nevoie de acordul Consiliului Superior al Magistraturii. Acordul benevol al judecătorului la participare în cadrul procesului contravențional în care este vizat direct ca presupus contravenient, în vederea înfăptuirii actului de justiție va fi salutat de întreaga societate, astfel arătând pe exemplul propriu că legea se aplică pentru toți, indiferent de statutul pe care îl ocupă o persoană în societate. Totodată, să nu uităm că Codul de etică al judecătorului îl obligă pe judecător să se comporte astfel încât să nu aducă prejudicii funcției pe care o deține și să nu defăimeze titlul de judecător etc., în caz contrar se va putea alege cu o sancțiune disciplinară pentru aceasta. Desigur că discuțiile ar apărea cu privire la modul de aplicare a principiului „pentru o singură faptă o singură răspundere și o singură sancțiune”. Considerăm că situațiile acestea vor putea fi depășite în cazul în care în legea cu privire la statutul judecătorului se va stabili clar cum se va proceda în situația în care un magistrat va săvârși o contravenție. Până atunci lipsa prevederilor clare cu referire la răspunderea contravențională a magistraților creează dificultăți în aplicarea legii.

Răspunderea civilă (patrimonială) a judecătorilor este și ea una care provoacă un interes și discuții, aceasta reieșind din criticile aduse acestei instituții raportate la calitatea de magistrat, deși susținută ca atare de mulți specialiști și savanți consacrați. Conform art. 1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, statele sunt obligate „să asigure” drepturile și libertățile prevăzute în Convenție fiecărei persoane aflate sub jurisdicția lor. Totodată, această obligație determină îndatorirea de a organiza un sistem juridic adecvat care să asigure acele drepturi. În același timp, art. 13 stabilește că „orice persoană,

ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale...” Astfel, prin aceste prevederi Convenția Europeană fixează faptul că principala responsabilitate în asigurarea exercitării drepturilor revine propriilor instituții ale statului. Așadar, transpunerea reglementărilor internaționale în legislația RM a determinat faptul stabilirii răspunderii patrimoniale pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, garantate de Constituția RM și de tratatele internaționale la care RM este parte.

Astfel, art. 1405 al Codului Civil RM din 6 iunie 2002 [11] prevede „răspunderea statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.” Acest articol stabilește următoarele: „Prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.” Totodată, alin. (2) al art. 1405 Cod Civil al RM stipulează că statul se exonerează de răspundere în cazul în care persoana vătămată a contribuit intenționat și benevol la producerea prejudiciului prin autodenunț. În același timp, legiuitorul a prevăzut o astfel de răspundere materială similară în art. 524 Cod de procedură penală al RM. Astfel, prevederile în cauză indică: „Persoanele cărora, în cursul procesului penal, prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală sau ale instanțelor judecătorești, li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral au dreptul la despăgubire

echitabilă în conformitate cu prevederile legislației cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești.” Art. 525 al Codului de procedură penală prevede modul de intentare a acțiunii pentru repararea prejudiciului și anume că acțiunea pentru repararea prejudiciului poate fi inițiată în termen de un an de la data devenirii definitive sau, după caz, irevocabile a hotărârii judecătorești sau a ordonanței organului de urmărire penală, prin care a fost constatat caracterul ilicit al acțiunii procesuale respective, al urmăririi penale sau al condamnării, care au condus la prejudiciu. Totodată, legiuitorul invocă în prevederile articolului respectiv și faptul că acțiunea pentru repararea prejudiciului poate fi inițiată în instanța judecătorească în a cărei rază teritorială domiciliază persoana căreia i-a fost cauzat prejudiciul sau, după caz, succesorii ei, în ordinea procedurii civile, chemând în judecată statul, care este reprezentat de către Ministerul Finanțelor. Acțiunea pentru repararea prejudiciului este scutită de plata taxei de stat. Este de remarcat și faptul că în legislația RM mai există și legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești din 25.02.1998, [12] care reglementează cazurile, modul și condițiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilicite comise în procesele penale și administrative de organele de urmărire penală, de procuratură și de instanțele judecătorești. Din prevederile legii în cauză reiese faptul că, indiferent de vinovăția persoanelor organelor de urmărire penală, procuratură sau instanțele de judecată, paguba va fi reparată pe deplin din bugetele de stat sau cele locale, după caz. Astfel, judecătorul va purta răspundere civilă pentru actele ce țin de îndeplinirea îndatoririlor sale legale în condițiile

acțiunii în regres. Inițial, prejudiciul cauzat de astfel de acțiuni va fi întotdeauna compensat din bugetul de stat, iar ulterior în acțiune de regres de la magistrat. Așadar, art. 20 al Legii respective stabilește că Ministerul Justiției sau, după caz, autoritățile administrației publice locale, după repararea, din contul bugetului respectiv, a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite comise de organele de urmărire penală, de procuratură sau de instanțele judecătorești, vor sesiza Procuratura Generală a RM în vederea stabilirii faptului dacă pot fi calificate drept infracțiuni acțiunile sau inacțiunile, în cazul dat ale magistratului, care au cauzat prejudiciul material sau moral. Sumele încasate ca efect al acțiunii de regres se varsă la bugetul de stat sau, după caz, la bugetul autorității administrației publice locale respective.

Situațiile în care judecătorul a cauzat vreun prejudiciu în calitatea sa de persoană fizică, acesta va purta răspundere conform legislației civile materiale și procesuale ca orice altă persoană fizică. Pentru a se respecta principiile procesuale la examinarea unei astfel de acțiuni, precum și faptul evitării încălcării principiului imparțialității de către alți colegi ai magistratului în proces, dacă acțiunea se află în aceeași instanță unde activează magistratul acționat în instanță, litigiul respectiv urmează a fi transferat spre examinare unei alte instanțe de judecată.

Considerăm că, deși prevederile art. 21¹ al Legii privind statutul judecătorului, ce statuau răspunderea patrimonială a judecătorilor, au fost excluse, răspunderea respectivă are loc. Nu se exclude răspunderea patrimonială pentru prejudiciile cauzate drepturilor și libertăților omului prin erori judiciare, deoarece acest lucru este stabilit prin legea privind statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică, iar în această lege, în art. 23, este stabilit că demnitarul (inclusiv stabilit prin lege că judecătorul este demnitar) răspunde și

civil pentru încălcările comise în exercițiul mandatului. Însă faptul răspunderii patrimoniale a magistratului, desigur, că are loc după ce se înaintează și se examinează acțiunea împotriva statului, reprezentat de Ministerul Finanțelor, iar apoi în procedură de regres statul înaintează o acțiune civilă împotriva magistratului (judecătorului) care și-a exercitat atribuțiile cu rea-credință sau neglijență gravă, în vederea recuperării prejudiciului cauzat persoanei vătămate în drepturile sale. Pentru situațiile când prejudiciul a fost creat de un complet de judecători, acțiunea poate fi intentată tuturor judecătorilor vinovați, care răspund solidar.

În același mod se procedează și se reglementează și în România. Astfel, jurisprudența C.E.D.O. spune că, odată pierdut un proces la Strasbourg, statul este obligat să plătească, prin Ministerul Finanțelor Publice, suma de bani acordată de către instanța europeană. Mai apoi, conform legii, Ministerul Finanțelor este obligat să îndrepte o acțiune în regres împotriva magistratului din a cărui culpă s-a pierdut procesul.

În prevederile alin. (3), art. 52 al Constituției și Legea nr. 303/2004 a României, se elucidează condițiile generale ale răspunderii patrimoniale a statului și a magistratilor pentru erorile judiciare. În ceea ce privește reglementarea reparării prejudiciilor produse prin erorile judiciare, observăm, mai întâi, că legiuitorul român a omis să definească eroarea judiciară. Dacă în Codul de procedură penală sunt stabilite acele situații când persoana prejudiciată trebuie despăgubită, în materie civilă lipsește orice reglementare de acest fel. De menționat, că Legea RM privind statutul judecătorului nu face o atare diferențiere, ci, dimpotrivă, generalizează situația, eroarea judiciară fiind imputabilă în toate categoriile de cauze și procese judiciare.

Pentru ca o persoană să fie despăgubită, în cazul dat, în urma acțiunilor ilegale

ale magistratului, ea trebuie să parcurgă o serie de pași și să îndeplinească o serie de condiții:

- să aștepte să se pronunțe o hotărâre judecătorească de condamnare penală definitivă a judecătorului sau o hotărâre definitivă și irevocabilă de sancționare disciplinară (cu alte cuvinte, trebuie să se parcurgă un proces în care să se judece o faptă penală sau disciplinară a magistratului);

- fapta penală sau disciplinară pentru care a fost condamnat sau sancționat magistratul să fie comisă în cursul procesului (înțelegem prin aceasta o faptă în exercitarea atribuțiilor funcției specifice de magistrat, în timpul procesului prin care s-a generat eroarea prejudiciabilă);

- să existe ieșitura de cauzalitate între fapta magistratului și eroarea judiciară;

- să existe o hotărâre definitivă prin care s-a stabilit răspunderea patrimonială a statului pentru acea eroare judiciară.

Răspunderea se poate angaja numai dacă prin eroarea judiciară s-a cauzat un prejudiciu. Dacă nu au fost suportate daune de către stat conform procedurilor prevăzute, statul nu se poate îndrepta împotriva magistratului; cu atât mai puțin în situația în care persoana prejudiciată nu va introduce acțiune pentru repararea prejudiciului. Eroarea judiciară trebuie să fi fost săvârșită cu rea-credință sau gravă neglijență. Aici se cuvine să menționăm că nici de această dată legiuitorul nu a arătat ce se înțelege prin rea-credință sau gravă neglijență. Având în vedere absența unei definiții legale a termenilor de rea-credință și neglijență gravă, dar ținând cont de faptul că vorbim despre elemente subiective, instanța este cea care are căderea să stabilească aceste stări. Quantumul prejudiciului pe care îl va suporta magistratul nu este prestabilit sau limitat. Astfel, statul va putea cere magistratului repararea întregului prejudiciu, inclusiv acoperirea cheltuielilor de judecată. Ar fi rațional ca legiuitorul să stabilească un mod de calcul pentru a de-

termina cât din prejudiciul suportat de către stat va trebui acoperit de magistrat. Un astfel de demers ar fi util, deoarece acoperirea întregului prejudiciu ar putea fi de natură să producă efecte negative nu doar asupra magistratului, ci și asupra justiției însăși. Expunerea nelimitată a patrimoniului magistratului, pe de o parte, va genera reticență în ceea ce privește alegerea profesiei de magistrat de către absolvenții de drept și, pe de altă parte, va influența luarea deciziilor de către magistrat, care va ține cont de modul cum aceste decizii îi vor afecta patrimoniul. [14]

În concluzie, putem menționa că răspunderea patrimonială a magistraților nu este modul de a influența independența magistraților, dar responsabilizarea acestora. Magistrații trebuie să contribuie substanțial la apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale tuturor celor care se adresează în vederea îndeplinirii unui act de justiție. Consiliul executiv al Asociației Judecătorilor din RM și-a expus părerea că răspunderea patrimonială a judecătorilor va conduce la un control administrativ asupra hotărârilor judecătorești. Astfel, prin aceasta se va limita independența și imparțialitatea judecătorilor, considerând, totodată, că calitatea lor de exponenți ai puterii judecătorești nu dă dreptul de a fi considerați obiectul unor sancțiuni materiale pentru a exercita funcțiile deținute, cu o singură excepție și anume acea care se referă la situațiile în care magistratul săvârșește intenționat o faptă ilegală. Deși există numeroase deficiențe ale legislației în vigoare a RM cu privire la răspunderea patrimonială a magistraților, totuși prevederile în cauză responsabilizează judecătorii în exercitarea funcției lor prin însăși ideea că există o astfel de formă a răspunderii, precum răspunderea materială (patrimonială).

Răspunderea disciplinară a magistraților este o altă formă a răspunderii juridice specifică magistraților în cazul încăl-

cării obligațiilor stabilite în art. 15 al legii cu privire la statutul judecătorului. Actele normative ce ghidează această procedură țin de legea menționată, Codul de etică profesională a judecătorului, aprobat la conferința din 4 februarie anul 2000, legea cu privire la colegiul disciplinar și răspunderea disciplinară a judecătorilor și legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii. [15] Abaterile disciplinare potrivit prevederilor art. 22 din Legea cu privire la statutul judecătorului [1] sunt următoarele:

- încălcarea obligației de imparțialitate;
- aplicarea neuniformă a legislației, intenționat sau din neglijență gravă, dacă acest fapt a fost constatat de instanța ierarhic superioară și a condus la casarea hotărârii defectuoase;

- imixtiunea în activitatea altui judecător sau intervențiile de orice natură pe lângă autorități, instituții sau funcționari pentru soluționarea unor cereri, pretinderea sau acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale membrilor familiei altfel decât în limitele prevederilor legale în vigoare;

- nerespectarea secretului deliberării sau a confidențialității lucrărilor care au acest caracter;

- activitățile publice cu caracter politic;
- nerespectarea dispozițiilor privind distribuirea aleatorie a dosarelor;

- încălcarea, din motive imputabile, a termenelor de examinare a cauzelor aflate în procedură sau încălcarea normelor imperative ale legislației;

- încălcarea prevederilor legale referitoare la obligativitatea depunerii declarației cu privire la venituri și proprietate și declarației de interese personale;

- refuzul nejustificat de a îndeplini o atribuție de serviciu;

- încălcarea termenelor de redactare a hotărârilor judecătorești și de transmitere a copiilor de pe acestea participanților la proces;

- absențele nemotivate de la serviciu, întârzierea ori plecarea de la program;

- atitudinea nedemnă, în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu, față de colegi, avocați, experți, martori sau alți participanți la proces;

- încălcarea normelor Codului de etică al judecătorului;

- nerespectarea de către președintele instanței a obligației de a raporta Consiliului Superior al Magistraturii abaterile disciplinare ale judecătorilor;

- exploatarea poziției de judecător în scopul obținerii de foloase necuvenite;

- încălcarea prevederilor referitoare la incompatibilitățile și interdicțiile care îi privesc pe judecători;

- expunerea în public a acordului sau a dezacordului cu hotărârea colegilor în scopul imixtiunii în activitatea acestora.

Totodată, vom menționa, că anularea sau modificarea hotărârii judiciare nu atrage răspundere, dacă judecătorul care a pronunțat-o nu a încălcat intenționat legea. Excepție fac cazurile în care legea a fost încălcată cu neglijență, cauzând persoanelor prejudicii materiale sau morale esențiale.

Pentru abaterile menționate mai sus, magistrații (judecătorii) pot fi supuși, potrivit prevederilor art. 23 al Legii cu privire la statutul judecătorilor, următoarelor sancțiuni: avertisment; mustrare; mustrare aspră; eliberare din funcție; eliberare din funcția de președinte sau vicepreședinte. Eliberarea din funcție se aplică în cazul comiterii de către judecător a unei abateri disciplinare care dăunează intereselor serviciului și prestigiului justiției, în cazul comiterii repetate a abaterilor disciplinare, din numărul încălcărilor menționate mai sus, precum și în cazul în care, la evaluarea performanțelor, s-a stabilit necoresponderea lui evidentă funcției deținute. În cazul în care, din motive neîntemeiate, președintele (vicepreședinții) instanțelor judecătorești nu îndeplinesc obligațiile

stabilite de art. 16¹ al Legii privind organizarea judecătorească, [17] au comis abateri disciplinare prin nerespectarea de către președintele instanței a obligației de a raporta Consiliului Superior al Magistraturii abaterile disciplinare ale judecătorilor sau au eșuat la evaluarea performanțelor, ei sunt eliberați din funcția de conducere în instanță. Ținem să menționăm că președinții, iar în cazul absenței președintelui, vicepreședinții instanțelor judecătorești, potrivit prevederilor art. 16¹ al Legii privind organizarea judecătorească, au următoarele obligații: a) participă la examinarea cauzelor distribuite în condițiile art. 61; b) aprobă componența colegiilor și coordonează activitatea acestora; c) coordonează activitatea judecătorilor pentru a asigura judecarea cauzelor în termen rezonabil, distribuie sarcinile între judecători; d) delimitează atribuțiile vicepreședinților; e) propune Consiliului Superior al Magistraturii numirea unuia sau mai multor judecători dintre judecătorii instanței în calitate de judecător de instrucție; f) asigură specializarea și perfecționarea profesională a judecătorilor instanței; g) decide asupra necesității de a examina colegial unele cauze privind anumite materii sau categorii de persoane; h) constituie completele de judecată și decide asupra schimbării membrilor acestora, în condițiile art. 6¹, alin. (1¹); i) verifică procesul de repartizare aleatorie a dosarelor parvenite în instanță spre examinare; j) exercită controlul asupra întocmirii și afișării, în termenul stabilit de norma procesuală, a informației privind cauzele fixate pentru judecare, inclusiv privind obiectul acestora; k) conduce activitatea de generalizare a practicii judiciare și de analiză a statisticii judiciare și prezintă informații asupra acestor activități Consiliului Superior al Magistraturii și, respectiv, Departamentului de administrare judecătorească în partea ce ține de analiza statisticii judiciare; l) examinează petițiile, în condițiile legii, cu excepția celor care

țin de acțiunile judecătorilor în înfăptuirea justiției, precum și de conduita acestora; m) aprobă și prezintă spre informare Consiliului Superior al Magistraturii programul concediilor de odihnă anuale ale judecătorilor, acordă judecătorilor concediile de odihnă anuale și îi recheamă din concediu; n) reprezintă instanța de judecată în relațiile cu autoritățile publice și cu mass-media; o) numește în funcție funcționarii publici, modifică, suspendă și încetează, în condițiile legii, raporturile de muncă ale acestora, angajează, modifică, suspendă și încetează raporturile de muncă ale personalului contractual al secretariatului instanței judecătorești; p) aplică sancțiuni disciplinare și adoptă măsuri de stimulare a personalului secretariatului instanței judecătorești; q) exercită alte atribuții, conform legii.

Sancțiunea disciplinară se aplică judecătorului în termen de 6 luni de la data depistării abaterii disciplinare, dar nu mai târziu de un an de la data comiterii ei. În cazul în care dintr-o hotărâre definitivă a unei instanțe judecătorești naționale sau internaționale rezultă comiterea de către judecător a unei abateri disciplinare, sancțiunea disciplinară se aplică în termen de un an de la data devenirii hotărârii instanței judecătorești naționale sau internaționale.

Examinarea cauzei disciplinare intră în competența Colegiului disciplinar în conformitate cu legea cu privire la Colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor din 19.07.1996. Potrivit prevederilor art. 10 al legii menționate, procedura disciplinară poate fi intentată la solicitarea oricărui membru al Consiliului Superior al Magistraturii din RM. În același timp, procedura în privința membrilor Consiliului Superior al Magistraturii din RM și al membrilor Colegiului disciplinar se inițiază de, cel puțin, 3 membri ai Consiliului Superior al Magistraturii. Cazul disciplinar se examinează într-un termen de

o lună de la data remiterii sale în colegiul disciplinar sau, după caz, în Consiliul Superior al Magistraturii. Ținem să menționăm, că la intentarea procedurii disciplinare persoana ce intențează această procedură sau inspectorii judecătorești verifică în prealabil temeiul tragerii la răspundere a judecătorului și îi cer acestuia explicații în scris. Astfel, materialele procedurii disciplinare, înainte de a fi trimise spre examinare, se aduc la cunoștința persoanei căreia i se intențează procedura disciplinară. Magistratul în privința căruia s-a intentat procedura disciplinară are dreptul să dea explicații, să prezinte probe și să solicite efectuarea verificărilor suplimentare. Așadar, legiuitorul prevede în art. 12 al Legii nr. 950 [17] dreptul acestuia, iar nu și obligația de a prezenta această explicație, același lucru se întâmplă și pentru prezentarea probelor și al dreptului de a solicita verificarea suplimentară a informației cu privire la cazul disciplinar intentat.

Colegiul disciplinar, în cazul în care, înainte de examinarea dosarului disciplinar în privința magistratului, constată că sunt necesare verificări suplimentare cu privire la cauza disciplinară, va solicita inspectorului-judecător principal desemnarea unui inspector-judecător în vederea completării, acumulării de informații la faza verificării prealabile. În cazul acesta, vor fi solicitate, după necesitate, atât documente și materiale suplimentare, cât și dosarele judiciare la a căror examinare judecătorul a comis încălcări ale legii. Colegiul disciplinar va examina dosarul disciplinar intentat în privința magistratului în componența a, cel puțin, 2/3 din membri. Judecătorul în privința căruia a fost intentată procedura disciplinară, va fi în mod obligatoriu prezent la examinarea cazului disciplinar. După caz, judecătorul poate fi asistat de un apărător. Dacă judecătorul lipsește nejustificat de la ședință, colegiul disciplinar este în drept să decidă examinarea cazului disciplinar în lipsa lui. Astfel, indirect, le-

giuitorul a dat de înțeles că o amânare în examinarea cazului disciplinar poate avea loc, în cazul în care este motivată lipsa magistratului în privința căruia s-a intentat procedura disciplinară.

Cazul disciplinar se examinează într-un termen de o lună de la data remiterii lui în colegiul disciplinar sau, după caz, în Consiliul Superior al Magistraturii. Legiuitorul indică în prevederile art. 16 al Legii cu privire la colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor, prevederea cu privire la faptul că acest termen nu include timpul în care judecătorul a lipsit din motive indicate la art. 11. Aceste motive pot fi: îmbolnăvirea magistratului sau concediul anual al magistratului.

La examinarea cauzei disciplinare are dreptul să participe persoana care a intentat procedura disciplinară sau reprezentantul său și să asiste alți judecătorești. Ședințele colegiului disciplinar sunt publice, iar prin decizia acestuia pot fi declarate și închise. Ședințele închise sunt cele care urmează a preveni divulgarea unor informații în interesele justiției sau când este necesară protecția vieții private a participanților la procedura disciplinară. La deschiderea ședinței, în legătură cu cauza disciplinară, președintele ședinței dă citire componenței colegiului disciplinar, iar judecătorul în privința căruia se examinează cauza disciplinară, până la începerea examinării cauzei, are dreptul să declare recuzare membrilor colegiului care urmează a examina această cauză. Examinarea cazului disciplinar va începe cu raportul președintelui ședinței sau al unui membru al colegiului. Persoana ce a intentat procedura disciplinară sau reprezentantul său are dreptul să-și expună părerea. În timpul ședinței, judecătorul în privința căruia se examinează cauza disciplinară, are dreptul să formuleze demersuri și să dea explicații. Audierea explicațiilor judecătorului, potrivit prevederilor art. 18 al legii nr. 950 [17] este obligatorie. Prin decizia colegiului, pot fi audiate și co-

municările altor persoane, invitate atât din inițiativa judecătorului, cât și a colegiului disciplinar, se poate da citire documentelor și se pot studia alte materiale din dosar sau prezentate suplimentar. Cazul disciplinar va fi examinat doar în limitele acuzării expuse în dispoziția sau în decizia privind intentarea procedurii disciplinare.

Colegiul disciplinar poate hotărî fie aplicarea unei sancțiuni disciplinare, respingerea propunerii de a fi aplicată sancțiunea și clasarea procedurii disciplinare, sau remiterea materialelor procedurii disciplinare Consiliului Superior al Magistraturii pentru intentarea de cauză privind sistarea împunțirilor judecătorului.

Colegiul disciplinar poate aplica următoarele sancțiuni disciplinare: avertisment; muștrare; muștrare aspră; propunere de eliberare din funcția de președinte sau vicepreședinte; propunere de eliberare din funcția de judecător. La aplicarea sancțiunii, se va ține seama de caracterul abaterilor disciplinare, de urmările și gravitatea lor, personalitatea judecătorului, de gradul vinovăției sale și de alte circumstanțe care necesită atenție din partea colegiului disciplinar în vederea examinării cauzei. Totodată, colegiul disciplinar poate sista procedura disciplinară în următoarele cazuri: netemeiniciea tragerii judecătorului la răspundere disciplinară; expirării termenelor de tragere la răspundere disciplinară; inoportunității aplicării sancțiunii disciplinare în cazurile în care va considera că se poate limita doar la examinarea materialelor procedurii în ședință.

Hotărârea colegiului disciplinar privind cazul disciplinar se adoptă cu votul majorității membrilor colegiului disciplinar care participă la examinarea cazului. Hotărârea se emite în scris și se semnează de președintele ședinței și de membrii colegiului. În cazul în care unul dintre membrii colegiului care examinează cauza disciplinară are o altă opinie asupra hotărârii colegiului, el semnează acea hotărâre, iar opinia ex-

pusă o va face în formă scrisă cu anexarea acesteia la dosar. După citirea hotărârii colegiului disciplinar în cadrul ședinței, aceasta urmează a fi publicată pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii RM în termen de 5 zile de la data adoptării, inclusiv cu opiniile separate ale membrilor colegiului. Pentru corespunderea rigorilor unei hotărâri clare și argumentate în privința tragerii la răspundere disciplinară a unui magistrat, legiuitorul a statuat asupra conținutului acesteia. Astfel, art. 21 al Legii nr. 950 [17] prevede, că în hotărârea cu privire la cazul disciplinar trebuie să se indice: denumirea colegiului, componența lui, data și locul examinării cazului; numele, prenumele și funcția judecătorului tras la răspundere disciplinară; numele, prenumele și funcția persoanei care a intentat procedura disciplinară; împrejurările cazului; lămuririle date de judecătorul tras la răspundere disciplinară și datele care îl caracterizează ca personalitate; motivarea hotărârii adoptate, menționarea probelor; sancțiunea disciplinară aplicată sau cauzele sistării procedurii disciplinare; modul de atacare a hotărârii. Înmânarea copiei de pe hotărârea asupra cazului disciplinar se înmânează în termen de 3 zile de la data adoptării ei, părților care nu au participat la examinarea cauzei. Copia de pe hotărâre se va anexa la dosarul personal al judecătorului. Hotărârea colegiului disciplinar este susceptibilă de atac în Consiliul Superior al Magistraturii în termen de 10 zile de la data adoptării și acest drept îl are magistratul vizat în hotărâre sau persoana care a intentat procedura disciplinară.

Dacă timp de un an de la data aplicării sancțiunii disciplinare judecătorului nu i se va aplica o nouă sancțiune disciplinară, se consideră că el nu a fost supus sancțiunii disciplinare. La propunerea persoanei care a intentat procedura disciplinară, precum și din inițiativa colegiului disciplinar care a aplicat sancțiunea disciplinară, la expirarea a, cel puțin, 6 luni de la data aplicării sanc-

țiunii, colegiul disciplinar o poate anula înainte de termen dacă judecătorul sancționat nu a comis o nouă abatere disciplinară, a dat dovadă de o conduită ireproșabilă și de atitudine conștiincioasă față de îndeplinirea obligațiilor sale. Totodată, în perioada acțiunii sancțiunii disciplinare, magistratul sancționat nu este supus măsurilor de stimulare.

Deși prevederile legale cu referire la răspunderea disciplinară sunt clare la prima vedere, vom menționa că legiuitorul, din păcate, nu a prevăzut careva termene ce țin de acumularea informației și probelor până la momentul trimiterii materialelor procedurii disciplinare pentru a fi examinate. În același timp, nu este stabilit un termen concret pentru acumularea informa-

ției de către judecătorii inspectori la cerea colegiului disciplinar. Acestea urmează a fi înlăturate prin stabilirea unor termene concrete care ar face ca procedura disciplinară intentată în privința unui magistrat să se examineze într-un termen rezonabil, fără tergiversări și jocuri de culise.

Răspunderea juridică a magistraților necesită a avea o reglementare mai clară în legislația RM, deoarece prevederile evazive îngreunează acest proces, iar lipsa prevederilor legale cu referire la termenii procedurali pentru cazurile disciplinare și lipsa reglementării în legea privind statutul judecătorului a aspectelor ce țin de răspunderea contravențională, conduc la interpretări și aplicări legale neuniforme.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea nr. 544 din 20.07.1995 cu privire la statutul judecătorului. // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 117-119 din 15.08.2002.
2. Legea nr. 303/2004 din 28.06.2013 privind statutul magistraților din România. // Republicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 826 din 13.09.2005.
3. Legea nr. 1999 din 16.07.2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică. // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 194-196 din 05.10.2010.
4. Institutul Național al Justiției. Etica și deontologia profesională a judecătorului, Cartea VI. Seria Suporturi de curs, Chișinău: T-PAR S.R.L., 2009, p. 89-90.
5. Gheorghe Alecu. Drept penal. Partea generală. Ediția a II-a revizuită și adăugită. Constanța: Europolis, 2007.
6. Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni, Strasbourg, 19 noiembrie 2002.
7. Legea nr. 985-XV din 18.04.2002. // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 128-129.
8. Geta-Cristina Ghernajă. Privire comparativă asupra răspunderii penale a judecătorului, reflectată în legislația României și Republicii Moldova // „Legea și viața,” nr. 11, 2009, p. 30-31.
9. Decizia Curții Constituționale nr. 53/2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 366 din 07.08.2000. Decizia nr. 275/2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 135 din 03.03.2003, Decizia nr. 4/2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 107 din 04.02.2004.
10. Proiectul Declarației Universale cu privire la Independența Justiției, aprobat prin Rezoluția nr. 189/32 a Comisiei ONU pentru Drepturile Omului.
11. Codul civil al Republicii Moldova, Legea nr. 1107-XV din 06.06.2002. // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 82-86/661 din 22.06.2002.

12. Legea nr. 1545 din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești. // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 50-51 din 04.06.1998.

13. Codul penal al Republicii Moldova, Legea nr. 985-XV din 18.04.2002. // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 128-129/1012 din 13.09.2002.

14. Adrian Giurcău. Răspunderea materială (patrimonială) a magistraților pentru erori judiciare. // „Legea și viața,” nr. 9, 2010, p. 357-58.

15. Legea nr. 947 din 19.07.1996 cu privire la la Consiliul Superior al Magistraturii. // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 186-188 din 22.08.2003.

16. Legea nr. 514-XII din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească. // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 58 din 19.10.1995.

17. Legea nr. 950 din 19.07.1996, în vigoare din 20.09.1996, cu privire la Colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor. // Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 26-27 din 1998.

18. Lorictz L., Străuanu M. Răspunderea juridică – parte integrantă a răspunderii sociale. // „Studii și cercetări juridice,” nr. 1/1970.

Prezentat: 26 octombrie 2014.

E-mail: ioneltipa@yahoo.com